

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

8 februari 1999

KADERNOTA

Naar een geïntegreerde communicatie-aanpak voor heel de Vlaamse overheid

VERSLAG

**namens de Commissie voor Staatshervorming, Algemene Zaken en Verzoekschriften
uitgebracht door mevrouw Mieke Van Hecke**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Johan Sauwens.

Vaste leden :

de heren Marc Olivier, Herman Suykerbuyk, John Taylor,
Walter Vandenbossche, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren André Denys, Jaak Gabriels, Francis Vermeiren ;

de heren Gilbert Bossuyt, Freddy De Vilder, Robert
Voorhamme ;

de heren Filip Dewinter, Joris Van Hauthem ;

de heer Johan Sauwens ;

de heer Jos Geysels.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Delcroix, Johan De Roo, mevrouw Mia De
Schamphelaere, de heren Bart Vandendriessche, Johan
Weyts ;

de heren Ward Beysen, Karel De Gucht, Dirk Van
Mechelen ;

de heren Peter Dufaux, Michiel Vandenbussche, Peter
Vanvelthoven ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Vera Dua.

Zie :

1103 (1997-1998)

– Nr. 1 : Kadernota

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	4
II. Bespreking	5

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Staatshervorming, Algemene Zaken en Verzoekschriften wisselde op 20 januari 1999 van gedachten met de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de door hem ingediende kadernota 'Naar een geïntegreerde communicatie-aanpak voor heel de Vlaamse overheid'.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie

De minister-president herinnert er aan dat hij in november 1998, naar aanleiding van de bespreking van het voorlichtingsbudget, reeds is ingegaan op de meest relevante ontwikkelingen in het communicatiebeleid van de Vlaamse regering (Stuk 15 (1998-1999) – Nr.13-H, 5-7). Hij formuleerde daarbij negen uitdagingen die zich stellen ten aanzien van het communicatiebeleid en gaf telkens aan welk antwoord daar in de praktijk van het voorlichtingswerk aan wordt gegeven. In dit verband pleitte hij voor de maximale toegankelijkheid van de overheidsinformatie, de beschikbaarheid van correcte informatie op het ogenblik dat de mensen nood hebben aan die informatie, en een lage drempel tot die informatie. Bovendien lichtte hij een aantal initiatieven toe, gericht op een kwalitatief meer hoogstaande informatie van de Vlaamse overheid. Ook werd bij die gelegenheid aandacht besteed aan wat ondernomen wordt om de nieuwe media op een evenwichtige manier in te schakelen in het totale communicatiebeleid van de Vlaamse overheid, en aan de coördinatie van de communicatie-inspanningen, zowel intern binnen de Vlaamse overheid als tussen de Vlaamse overheid en de andere overheden.

Wat de kadernota betreft wil de minister-president nader ingaan op twee aspecten van het communicatiebeleid die in de komende maanden actueel zullen zijn en tegelijkertijd fundamenteel zijn voor de verdere sturing van dit beleid. Vooreerst is er de Vlaamse Infolijn, die in maart operationeel wordt. De Infolijn is volgens de minister-president meer dan zomaar een bijkomend informatiekanaal. Het feit dat de Vlaamse overheid substantieel investeert in een maximaal cliëntvriendelijke telefonische 'helpdesk' voor alle wegwijs- en eerstelijns-

informatievragen over de Vlaamse overheid, betekent dat de Vlaamse regering niet alleen aandacht besteedt aan wat zij zelf bekend wil maken, maar resoluut de concrete informatienoden van de bevolking als grootste communicatieprioriteit voorop stelt. Tegelijk bouwt de Vlaamse overheid de Vlaamse Infolijn uit als een strategische hoeksteen van het hele communicatiebeleid. De Infolijn zal immers ondersteuning bieden aan de overheids-campagnes, men zal er terecht kunnen voor alle publicaties van de Vlaamse overheid, en nu al is duidelijk dat de Infolijn een eerste toepassing wordt van samenwerking op het vlak van voorlichting met andere overheden.

Anderzijds vraagt de minister-president aandacht voor wat in zijn ogen wellicht de allergrootste uitdaging voor de Vlaamse overheidscommunicatie is, zowel op korte als halflange termijn : de Vlamingen kennen de Vlaamse overheid nog volstrekt onvoldoende en weten haar amper te onderscheiden van de federale overheid. In een federaal land als België is dit nochtans van het grootste belang. En alleszins met de verkiezingen van 13 juni 1999 in het vooruitzicht, is het essentieel dat de Vlamingen de beleidsdomeinen en het beleid van de Vlaamse overheid weten te differentiëren van die van de federale overheid. Puur vanuit democratisch oogpunt is dat een must. De communicatie van de Vlaamse overheid moet Vlaanderen en de Vlaamse overheid dus op de kaart zetten voor de Vlamingen. Zij moet de Vlamingen duidelijk maken dat de Vlaamse overheid geen ver-van-m'n-bed-show is, maar dat die overheid bezig is met zaken die zeer direct aansluiten bij de dagelijkse leefwereld van de mensen, van kinderopvang en onderwijs, over werkgelegenheid en milieu, tot bejaardenzorg. Zij moet de Vlamingen duidelijk maken dat zij de bezorgdheden van de Vlamingen op dat vlak kent, tot de haren maakt en er werk van maakt.

Precies omdat dit zo'n prioritaire uitdaging is, verheugt het de minister-president te kunnen aankondigen dat de Vlaamse regering eerstdaags van start gaat met een multimediale campagne die precies deze doelstellingen zal nastreven : Vlaanderen en de Vlaamse overheid op de kaart zetten voor de Vlamingen, zodat de mensen straks op 13 juni 1999 tenminste begrijpen waarom zij meer dan één keer een stem moeten uitbrengen. Het mag misschien simplistisch klinken, maar dat is tenslotte de inzet. De Vlaanderendag die de Vlaamse regering op zondag 21 maart 1999 organiseert, past in hetzelfde kader. De minister-president is dan ook verheugd dat ook het Vlaams Parlement meewerkt aan dit evenement. De bedoeling is de mensen oog te doen

krijgen voor de dienstverlening van de Vlaamse overheid, de diensten van de Vlaamse overheid te profileren als cliëntvriendelijke organisaties, en de Vlamingen te illustreren dat de Vlaamse overheid niet alleen ver weg in Brussel maar ook dicht bij huis, bezig is met zaken die de Vlamingen aanbelangen en interesseren.

Ook in de volgende legislatuur zal volgens de minister-president een volgehouden inspanning inzake institutionele bekendmaking van de Vlaamse overheid nodig zijn. In dat verband vestigt hij de aandacht op het educatieve project dat op initiatief van en met de steun van de Vlaamse regering wordt voorbereid door de Vlaamse Onderwijsraad. Het project "De kracht van je stem", waarvan de eerste producten in de eerstkomende weken ter beschikking van de scholen gesteld zullen worden, beoogt precies op een structurele wijze jongeren inzicht te geven in de werking en de structuren van de verschillende overheden waarmee zij te maken krijgen. De minister-president is ervan overtuigd dat dit educatieve project het belangrijkste structurele antwoord wordt op de bevindingen van de twee opeenvolgende onderzoeken die Prof. Jaak Billiet in zijn opdracht gevoerd heeft naar de bekendheid van de Vlaamse overheid bij de Vlamingen.

II. Bespreking

– Algemeen

De heer Paul Van Grembergen wijst enerzijds op het grote belang van de voorlichting en anderzijds op het uiterst delicate karakter ervan. De voorlichting is een belangrijk en essentieel instrument in een moderne democratie, maar er moet op een doordachte manier mee worden omgesprongen. Er dient te worden vermeden dat de overheidsvoorlichting al te zeer de populaire of zelfs populistische toer opgaat. De overheid mag in haar voorlichting de feiten ook niet verdraaien met het oog op de eigen legitimatie. Dit is een techniek die thuishoort in dictatoriale regimes. Maar correctheid op zich is niet voldoende. Daarnaast moet de informatie ook volledig zijn : de overheid mag geen informatie achterhouden. Het delicate karakter van de overheidsvoorlichting zit hem ook hierin dat er onvermijdelijk een osmose ontstaat tussen de boodschap en de boodschapper. Wanneer een minister de bevolking informeert, dan spreekt hij in zijn of haar hoedanigheid van minister en niet van partijpoliticus. In de praktijk is het voor de bevolking moeilijk om die verschillende functies

uit elkaar te houden. Dit vereist een grote omzichtigheid vanwege de betrokken bewindsman of -vrouw. De spreker heeft de indruk dat die omzichtigheid vaak niet voldoende in acht wordt genomen, wat de geloofwaardigheid van de overheid aantast. Tenslotte stelt zich volgens de heer Van Grembergen ook de delicate vraag naar het ethische karakter van de overheidsvoorlichting : in hoeverre mag of moet de overheidsvoorlichting gericht zijn op waardenoverdracht ? Volgens de spreker is dat wel degelijk tot op zekere hoogte het geval. Het lijkt hem volstrekt legitiem dat de overheid in haar communicatie met de burger waarden als gemeenschapszin, solidariteit en vrijheid van meningsuiting probeert over te dragen. De spreker geeft echter grif toe dat het niet gemakkelijk is om de grens te trekken tussen aanvaardbare waardenoverdracht en indoctrinatie. Dit lijkt hem dan ook één van de kernvragen van het debat.

Hoe lofwaardig de voorlichtingsinspanningen van de Vlaamse overheid ook mogen zijn, aldus de heer Chris Vandenbroeke, uit een aantal studies blijkt dat veel burgers weinig ontvankelijk zijn voor die informatie. Volgens de spreker ligt hier voornamelijk een belangrijke taak weggelegd voor het onderwijs. De overheid investeert per kind ongeveer twee miljoen frank voor het onderwijs tot 18 jaar, en in vele gevallen nog twee miljoen daarbovenop voor het hoger onderwijs. Het lijkt de spreker normaal dat die belangrijke investering er mee op gericht zou zijn om de jongeren niet alleen informatie te verschaffen over het functioneren van de Vlaamse overheid, maar ook te doen nadenken over de vraag hoe we verder gestalte zullen geven aan de nog jonge Vlaamse deelstaat.

De minister-president is zich ten volle bewust van het delicate karakter van de overheidsvoorlichting. Voorlichting mag niet gericht zijn op indoctrinatie, maar moet het goedgekeurde beleid als uitgangspunt nemen, zoals dat langs democratische weg tot stand is gekomen. Dit is volgens de minister-president het criterium waaraan het voorlichtingsbeleid moet worden getoetst. De minister-president deelt ook het standpunt van de heer Van Grembergen dat de overheid volledigheid moet nastreven in haar communicatie. Hij is het ook met dit lid eens dat er een belangrijk onderscheid bestaat tussen wat een minister in hoofde van zijn of haar functie zegt enerzijds en zijn of haar persoonlijke politieke stellingnames anderzijds. Hij wijst erop dat er reeds een aantal belangrijke stappen werden gezet in de richting van een depersonalisering van de overheidscommunicatie. Toch vindt de minister-president dat het bijdraagt tot de kwaliteit van de democratie wanneer de bevolking ook weet wie be-

stuurt, dit wil zeggen wie de politieke verantwoordelijkheid opneemt voor het gevoerde beleid. In die zin lijkt het hem verkeerd om in het andere uiterste te vervallen en helemaal niet te vermelden wie politiek verantwoordelijk is voor het beleid waarover wordt gecommuniceerd. Het meest moeilijke punt dat door de heer Van Grembergen werd aangehaald is wellicht het ethische aspect. Ook de door het lid aangehaalde voorbeelden zijn niet voor iedereen even vanzelfsprekend. De pogingen van de Vlaamse overheid om de Vlamingen een zekere Vlaamse gemeenschapszin bij te brengen worden door sommige intellectuelen gecontesteerd. Toch moet de overheidscommunicatie inderdaad mede op waardenoverdracht gericht zijn, zij het binnen duidelijke klijtlijnen.

In antwoord op de heer Chris Vandenbroeke wijst de minister-president op een aantal initiatieven om de jongeren via het onderwijs vertrouwer te maken met de Vlaamse overheid. Eén daarvan is het in de inleidende uiteenzetting reeds vermelde project "De kracht van je stem". Daarnaast werd aan elke middelbare school een exemplaar bezorgd van de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging. De minister-president verwijst ook naar de eindtermen. Maar uiteraard kan men ook in het onderwijs de jongeren niet dwingen om zich te informeren en is ook hier grote omzichtigheid geboden. Bovendien betreft het een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de overheid en de leerkrachten.

– *Communicatie met personen met een handicap*

De heer Etienne Van Vaerenbergh vindt het enerzijds positief dat de kadernota specifieke aandacht besteedt aan de problematiek van de visueel gehandicapten, maar betreurt anderzijds dat de problematiek van de auditief gehandicapten niet aan bod komt. De spreker verwijst hierbij naar het voorstel van resolutie van mevrouw Ria Van Den Heuvel betreffende telefonische hulpverlening voor dove en slechthorende jongeren (Stuk 665 (1996-1997) – Nr.1) en het voorstel van resolutie van de heer Marc Olivier en mevrouw Veerle Heeren c.s. betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap (Stuk 1280 (1998-1999) – Nr.1). Een van de problemen die zich in dit verband stellen is dat er in Vlaanderen vijf à zes verschillende gebarentalen worden gebruikt. De spreker pleit ervoor dat zou worden gestreefd naar één enkele uniforme gebarentaal. Een ander knelpunt is dat de doven zelf momenteel niet tot leerkracht

kunnen worden benoemd in scholen voor dove kinderen.

De minister-president deelt de bekommernis van de heer Etienne Van Vaerenbergh. Hij deelt mee dat de Infolijn van de Vlaamse overheid op korte termijn ook toegankelijk gemaakt zal worden voor auditief gehandicapten, en dit in samenwerking met de Vereniging van Doven en Slechthorenden. Wat de problematiek van de gebarentaal betreft vraagt de minister-president zich af of dit wel onder de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap valt. Volgens de heer Van Vaerenbergh is dit wel degelijk het geval en zou de Vlaamse overheid de richtlijn kunnen geven aan de scholen om één enkele gebarentaal aan te leren. De heer Herman Suykerbuyk herinnert eraan dat deze problematiek ook al ter sprake is gekomen in de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie. Een van de knelpunten blijkt te zijn dat de gebarentalen niet samenvallen met de taalgebieden.

– *Een Vlaams Publicatieblad*

De heer Paul Van Grembergen verwijst naar zijn voorstel van decreet houdende instelling van een Vlaams Publicatieblad (Stuk 45 (BZ 1995) – Nr.1). Uit een eerdere bespreking hiervan, in het kader van de behandeling van de begroting 1998 (zie Stuk 15 (1997-1998) – Nr.9-H, p.7-8), is gebleken dat er over alle partijen heen een ruime consensus bestaat over het principe van een Vlaams Publicatieblad. Wel waren er nog een aantal juridische knelpunten, die in opdracht van de minister-president zouden worden onderzocht. De spreker informeert naar de stand van zaken hieromtrent. Hij beklemtoont nogmaals het belang van een dergelijk Vlaams Publicatieblad. Het Vlaams Parlement put zijn soevereiniteit enkel uit zichzelf, en het lijkt de spreker aangewezen dat dit ook symbolisch gestalte zou krijgen in een eigen Vlaams Publicatieblad. Op die manier zouden de herkenbaarheid en het gezag van de Vlaamse instellingen worden versterkt.

De minister-president stelt een technische nota* betreffende een Vlaams Publicatieblad ter beschikking van de commissie. Daarin worden een aantal aandachtspunten behandeld in verband met met een eventuele publicatie van een Vlaams Publica-

* Deze nota ligt ter inzage op het commissiesecretariaat.

tieblad. In de eerste plaats zou dit vooraf een aantal wijzigingen vergen van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, onder meer betreffende de afkondigingsprocedure en de vertaalplicht. Tevens zouden een aantal teksten zowel in het Belgisch Staatsblad, als in het in te stellen Vlaams Publicatieblad moeten worden gepubliceerd. De minister-president wijst er ook op dat een dergelijke publicatie een belangrijke bijkomende investering zou vergen. Belangrijk is echter vooral dat die publicatie een meerwaarde zou moeten betekenen ten opzichte van het huidige Belgisch Staatsblad. Het instellen van een Vlaams Publicatieblad zal des te zinvoller zijn in de mate dat dit blad beter, origineel en gebruiksvriendelijker is dan het Belgisch Staatsblad. De minister-president verwijst ook naar een aantal reeds genomen initiatieven in dit verband. De Vlaamse regelgeving wordt nu reeds gebundeld in de Vlaamse Codex, die tegen midden 1999 ook via het Internet geraadpleegd zal kunnen worden. Dit alles neemt echter niet weg dat de minister-president in principe positief staat tegenover het voorstel van de heer Van Grembergen.

De verslaggever,

Mieke VAN HECKE

De voorzitter,

Johan SAUWENS
